

Marcin Kwiatkowski
Wszystkiej liflanckiej ziemie ... opisanie

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Dzieła matematyczno-przyrodnicze, medyczne i rolnicze

oprac. Anetta Luto-Kamińska, Krzysztof Opaliński

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-06-1

strona: kt

- 1: Wfzyfthkiey Lif=
- 2: flándczkiey ziemie/ iáko przed tym
- 3: lámá w łobie byłá/ krotkie á pożyte=
- 4: czne opifánie. Kwoli ich Mi=
- 5: łóćciá/ Krolewfkim Com=
- 6: miłsarzom/ rć. rć.
- 7: vczynione.

8: grafika

- 9: Drukowano w Krolewcu Pruskim
- 10: przez Jana Daubmanna/ Roku
- 11: Pańskiego. 1567.

strona: ktv

1: grafika

strona: A2

- 1: Iáńnie Wielmo=
- 2: żnym Pánom á Pánom. Pánu
- 3: Ianowi z Służewá/ Woiewodzie Brze=
- 4: fkiemu/ Konińfkiemu y Miedzyrzeckiemu Sta-=
- 5: roście/ rć. Pánu Ianowi Chriftoporfkiemu s Chriftopo=
- 6: rzyc/ Caftellanowi Wieluńfkiemu/ rć. Pánu Ianowi
- 7: Kołtce s Tangenberku/ Caftellanuwi Gdańfkiemu/ Pot=
- 8: fkarbiemu Ziem Prufkich/ Puckiemu y Czczewfkiemu Stá=
- 9: roście/ rć. I. K. M. y wfzyfthkiey Korony Polfkiey. Do
- 10: Iáńno Oświeconego X. Prufkiego/ rć. Poslom y
- 11: Comiřarzom/ rć. Pánom y dobrodzieiom
- 12: fwym miłóściwym/ Láłki Bozey y ro=
- 13: mnożenia wfzelákich/ w dobrym
- 14: zdrowiu/ fortun ná długie czá=
- 15: fy od Páná Bogá

16: winfzuię rć.

17: **I** Alnie Wielmozni Pano=

18: wie/ á dobrodzieie moi

19: Miłofćiwi. Gdym łobie

20: spilnośćią vważał/ iáko=

21: bym mógł znák nieyáki

22: *meæ debitæ gratitudinis* náprzećiw. W. W.

23: pokázác: Opufzczaiąc Sleidaná/ y infze

24: Kxiążki ná łtronę/ vmysliłem był *De*

25: *Ruina Romani imperij* wálżym Wielmo=

A 2

żnołćią

strona: A2v

1: żnołćią gwoli dáć drukować. Ale gdym

2: łie czáfowi krotkiemu przypátrował/ y s

3: káletą iákmiarz pułtą poráchowywał.

4: Przyłżły mi ku ręku Kxiążeczki o Liffłánd

5: ckiey żiemi/ nieták wielkie/ iáko moim má=

6: lutzkim zdánim potrzebne/ y wielom ná=

7: łzym pożyteczne: tymem tedy *cum Mapa*

8: *mundi*, y z infżymi Kozmográphy/ tudzież

9: łpowiełćią łtátecznych łudzi iáł weryfiko=

10: wác. A iżem około tey Liffłándckiey żie=

11: mi fzerłze y dołtátecznieyłze ięzykiem Pol

12: łkim Kxiążeczki vcżynił. Tedy ie W. W.

13: iáko moim Miłofćiwym Pánom y Do=

14: brodzieiom offiáruię/ pokornie żądaiąc/

15: iżeby nieták ná ten lichy dar/ iáko ná chu-

16: tliwą dobrą wolą wżgląd raczyli ná ten

17: czás mieć. pomniąc ná onę łtárodawną

- 18: Polką przypowieść. Lepfzy chleb s fołą
19: z dobrą wołą/ Nizeli Márcypan zá nie=
20: wołą. Zá tym W. Wielmożności Pá=
21: nu Bogu w mocną obronę poruczam.
22: Profząc iego S. Miłofci/ izeby W. Wiel=
23: możności ku czći y chwale fwej Świętey

y dla

strona: A3

- 1: y dla pożytku ofoliwego/ sławney Ko=
2: ronny Polkiew/ w Błogosławieństwie
3: fwym ná długie á fzcześliwe w dobrym
4: zdrowiu czály záchować raczył. Dan
5: w Krolewcu Prufkim. 24 Kxiężycá
6: Lipcá. Roku od Národzenia
7: Pána Chriftułowego/
8: 1567.
9: Wáfzych Wielmożności
10: wierny zázždy sługá.
11: Marcin Kwiatkowlki z Rożyc
12: X. I. M. P. Iurgieltnik.

A 3

Czytel=

strona: A3v

1: **Do Czytelniká.**

- 2: zytelniku miły/ miey na to bacznosc/
3: Iz gdzie krzyżyk † táki obaczyłz/ Rozu=
4: miey iz to Mołkwićin wziął.
5: A gdzie. K. P. vyzrzyłz/ tedy to przy=
6: słucha/ Krolowi iego Miłości Pol=
7: fkiemu/ rc. rc.

- 8: A gdy S. obaczyłz/ to Swed ma.
9: A kiedy taki znak/ Mag. To Magnus
10: Krolá Duńskiego brát trzyma.
11: grafika

strona: A4

1: Wirlándya

- 2: **W**irlándya między wícho=
3: dem Słońcá/ á pułnocną plagą
4: leży/ od pułnocy odnogá Bałtyckiego mo
5: rzá/ á. ku wíchodu fłońcá Nerwá rzeká w
6: te odnogę wpadáiąca/ á z ieźiorá Perbás
7: wychodząca/ ktora grániczy z Moskwą/
8: otoczywa ią. Ku południowi z Eftlán
9: dyą. A ku zachodu/ z Haryą grániczy.
10: Ieft tey ziemice ośm mil/ ktora sie poczý=
11: na od końcá rzeki Nerwy/ grániczącey z
12: Moskwą/ á kończy sie aż pod Rewlem.
13: Poczynáią sie Lándwoythow=
14: Ítwá álbo Klucze/ możelz y Ítároftwem
15: názwać/ Miáftá/ y Zamki w
16: Wirlándyey.
17: †.1. Stey Ítrony tey rzeki Ner=
18: wy/ mocne Miáfto y Zamek/

tegołz

strona: A4v

- 1: tegołz imieniá Nerwá/ ktory był
2: do Liffland kluczem. A z oney/
3: Moskiewski Zamek Iwánogrod ná
4: fámym brzegu leżą. Lándwoy=

- 5: towłtwo.
6: †.2. Nowy Zamek. też nád Nerwą
7: leży/ przy ieźierze Peybáfie.
8: †.3. Tolsburg. Zamek nád odnogą
9: wyżey pomienioną: á práwie w=
10: puł drogi miedzy Nerwą miástem
11: á Rewlem leży.
12: †.4. Wefenborch. Zamek y klucz.
13: †.5. Bercholm. Zamek biskupá Re=
14: welkiego.
15: Wtymże powiácie Wirlandcz=
16: kim dwa Slácheckie zamki.
17: †.6. Afs. Robertow z Gilzen.
18: †.7. Eft. Bernhártá Taube.
19: Tu nieoznámuię áni wypifuię Ko=
20: mor/ to ieft/ dworow/ áni mniefých

vrzędow/

strona: B

- 1: vrzędow/ którą wśzyłtkie ziemice ze w=
2: fzyłtkimi Kluczámi/ Stároftwy/ Miá=
3: fty/ Zamkámi/ Dworámi/ y wśzelákimi
4: vrzędámi/ ták wielklmi iáko máłymi/ zá=
5: pámiętały Mořkvičin/ náprzećiw przy=
6: kazániu Bożemu y práwu świeckiemu/
7: pośiadł. A pánie Boże day/ o co fie ma=
8: my wítáwicznie modlic/ y fámi fie do tego
9: s pilnościá przyczynić/ iżeby iego Kro=
10: lewka M. tego gwałtowniká práwá
11: Bożego y Ludzkiego/ á rozlewęc niewin=
12: ney krwie Chrześciańkiey/ mógł potłu=

13: mić.

14: **Ierweńfka Ziemicá.**

15: S. Ierwenska tá Ziemicá le=

16: ży miedzy Wirlandyą á Hárią/ y ieft

17: tak iáko Zuławá zyzna/ poczzytaią

18: iey być siedm mil wzdlufz/ á fześć

19: wizerz. A tylko ieden Zamek głow=

20: ny Wittenftein/ okrom Dworow/

21: Folwárkow/ Ziemian rc. Zámyka

22: w łobie. Ten Powiáćik w mocy Ie=

23: go K. M. Polfkiego rc. zá poda=

B

nim ich

strona: Bv

1: nim ich włafnym był. Ale gi Szwed pod

2: zakryciem s Krolem I. M. Polfkim nie=

3: przyiáźni vsidlił. A tak podług práwa

4: Bofkiego y Swieckiego/ Iego K. M.

5: przysłucha.

6: **Hárienska Ziemica.**

7: Hárienska Ziemicá ieft w=

8: zdłuż fzelnaście mil/ á wizerz ósm. Tę zie=

9: micę z Wirlandyą/ zá Xięftwo poczzytá=

10: ią. Tho Miáfto/ Zamki/ okrom Dwo=

11: rów rozmaitych/ y Folwárków rc. W

12: Hárienskim Powiećie leżą.

13: **S.** 1. Rewel. Nadobne Miáfto y Za=

14: mek/ ná którym Pan Henrych Do=

15: nin Stároftam miał być. Należy

16: Krolowi iego M. Polfkiemu/ ále go

17: zá czáfu pokoiu/ y przyiáźni s Kro=

18: lem I. M. Polłkim/ w niebytności

19: Pána Duninowey/ Szwed nieod=

20: powiednie pośiadł.

Badis

strona: B2

1: S. 2. Badis. Známienity Kłafitor/

2: który tymże łpołobem Szwed o=

3: trzymał.

4: †.3. Fegfeur. Zamek był Biłkupá

5: Rewelłkiego.

6: Eftlándiá álbo Eftonia

7: Xięftwo.

8: Tho Xięftwo/ ty Miáłtá/ Zamki/

9: Contorftwá/ opufzczáiąc Dwory/ Fol=

10: warki/ zámyka w łobie.

11: †.1. Lais. Zamek.

12: 2. Operpal. Krolá I.M. Polłkie=

13: go Lud wypalił. Pułto leży.

14: †.3. Felin. Miáłto y Zamek. Con=

15: torftwo było. Miáłto wypalono/

16: A Zamek wełpołek z Miłtrzem Li=

17: flandckim Wilhelmem Furftem=

18: bergem/ iegoż włáłni Landcknech=

19: towie Mołkwićinowi wydáli.

20: 4. Tarneft. Nałzy zowiá Taurus.

B ij

Ołwie=

strona: B2v

1: Ołwiecone Xiążę [!] Pan Mikołay Rádzi=

2: wil/ Z Láłki Bożey Dubinłkie y Bierzin=

3: łkie Xiążę/ Woiewodá Wilenłki/ Kan=

- 4: clerz wielkiego Xięstwa Litewskiego/ rć.
5: imieniem Krolá iego M. Polkiego/ zbu=
6: rzył. Pušto ftoi.
7: †.5. Talckoffen. Zamek.
8: R. P. 6. Karxhaus.
9: R. P. 7. Helmet. Zamki K I. M. polkiego
10: R. P. 8. Rugen.
11: R. P. 9. Parnáwá. Miáfto y Zamek/ tuřz
12: nád Morzem. Tho miáfto y Zamek/ I.
13: K. M. Polkiemu przes iednoftáine
14: Krzyzackie podánie práwnie przysłu=
15: cha. Przy tym Mieifćie y Zamku płyynie
16: zrodło/ które Parnáwřkim zrodłem zo=
17: wiá. Z zoney tedy řtrony tegó zrodlá iuřz
18: w Wikeckiej ziemicy/ Vrodzonego/ á Ie=
19: go Krolewřkiej M. sługę wierneho/ Pá=
20: ná Henricha Duniná/ nieřzczęřni Szwe
21: dowie pořtrzeleli/ Pánie Boze mu bądź
22: miłościw. A tego známienitego Rycerzá
23: bogomyřlne/ á I. K. M. wiernie słuřące

bráty/

strona: B3

- 1: bráty/ iáko Páná Acháciuá y Páná Iá=
2: brámá ku ćci y chwale řwey řwiętej/ á ku
3: wierney Iego K. M. pořřudze/ racz ná
4: długie czáfy řczęřliwie záchowác.

5: **Wicka Ziemicá álbo**

6: **Wikecka.**

- 7: Wicka Ziemicá nád Mo=
8: rzem ku Pulnocy leży. Rozumiem iřz tegó

- 9: Powiātu łternaście mil wzdłuż/ á dwá=
10: naście wizerz ieft. Ten fie Krolowi Dun
11: łkiemu był poddał/ który Xiążę Magn^{us}
12: imieniem bráckim trzymał. Ale go potim
13: Szwed doštał. Tá źiemicá przysłuchála
14: do Biskupstwa Ozelfkiego. A thy w niey
15: Miáftá/ Zamki/ Contorstwá/ opuźczá=
16: iąc Dwóry/ Folwárki/ fą.
17: **S.** 1. Halpel. Zamek główny y Thum
18: Then Zamek Schwed gwałtow=
19: nym łturmowaním/ y łtrzelanim
20: przymuśił/ íż fie muśiał poddać.
21: **MAG.** 2. Lode. Then Zamek Xiążę Kur=

B iij

landckie

strona: B3v

- 1: **MAG.** 2. Lode. Then Zamek Xiążę [!] Kurlandckie
2: od Szwedá obronił/ y kilká mu wielkich
3: dział odbił. Ale gi łnadź Szwed z nowu
4: był obległ.
5: **S.** 3. Leal. Contorstwo. Zamek y pánieńki
6: Kłástor/ thego Contorstwá álbo Pań=
7: łtwá/ połowicá do Biskupstwa Ozel=
8: łkiego/ nád którą Xiążę Magnus był/ á
9: połowicá Miłtrzowi przysłuchála.
10: 4. Fickel. Vxolów Zamek/ kthóry Mo=
11: łkwá wypaliłá. Pušto łtoi.
12: 5. Werder. Nadobny był Zamek Vxo=
13: low przy Zundźie. Ale go Krzyźacy ze=
14: płowáli.
15: 6. Felix. Máły Zamek/ milę od Fickel/

16: ku Padyfzowi leżący/ od Moſkwy wy=

17: palony. Pufty.

18: **Ozel Wyſpá ná Morzu.**

19: **Ty ſam Pańſtwá tey Wyſpy.**

20: **MAG.** Arnſburg. Należy ku Wickiemu Po=

21: wiátu. Biſkupſtwo. Które Xiążę Ma=

22: gnus s ſtrony brátá ſwego Krolá Duń=

23: ſkiego trzyma.

Sońen=

strona: B4

1: **MAG.** Sonnenburg. Bárzo bogáty Klutz.

2: Krzyżacy gi Krolowi Duńſkiemu pod=

3: dáli/ imieniem iego **Xiążę [!]** Magnus trzy=

4: ma.

5: **Liflandcka álbo Ledtlán=**

6: **cka ziemia.**

7: Poczynáią fie Miáſtá/ Zamki/ Con=

8: torſtwá/ Klucze/ opuſzczáiąc Dwory ro=

9: zmáite y Folwárki/ w tey ziemi.

10: † Marienburg álbo Margéburg

11: Contorſtwo było.

12: 2. Adzel. Pięć mil od Tcickaten leży. Mo=

13: ſkwá gi wypalilá. Pufty.

14: R. P.3. Ermes. Cztery mile od Feliná ku

15: Párnáwie.

16: R. P. 4. Burttnich. Zamek.

17: R. P. 5. Wolmen. Miaſto y Zamek. Tu oſta=

18: tni Miſtrz/ z Dworem ſwym rad prze=

19: mieſkiwał.

20: R. P. 6. Aries. Zamek.

strona: B4v

- 1: R. P. 7. Segewolt ná ziemskie marźalftwo
- 2: 8. weřpolek z Lewburkiem/ Mittaw/ Ge=
- 3: 9. orgenburgem/ y Schoen Zamkámí by=
- 4: wał/ y ná tych pięć Zamkách włafne V=
- 5: rzędniki Márźzałek miewał. Teras łą ty
- 6: Zamki pod Krolem I.M. Polřkim.
- 7: R. P. 10 Newenhul/ álbo Newenmil.
- 8: Wierna wysługá.sławney pámięci Pá=
- 9: ná Henrichá Duniná.
- 10: R. P. ll. Dinamunt. Zamek ná kthórym był
- 11: sláchetny á známienity Rycerz/ Pan
- 12: Stanisław Wąłowic Stárořtą. Człó=
- 13: wiek zacny y bogoboyny.
- 14: R. P. 12. Rigá. Miáľto mocne y wielkie/ gwał=
- 15: townym wáľem Miáľto y Zamek obto=
- 16: czony y dobrze obwárowány. Then by=
- 17: wał główny Zamek Lyflandckich Mi=
- 18: łtrźów. Theras go trzyma imieniem/ Ie=
- 19: go K. M. Xiążę Kurlandckie.
- 20: R. P. 13. Kircholm. Zamek.
- 21: 14. Rodenpeus. Zamek od Mořkwy wy=
- 22: palony/ Theras puřty.

Nittaw

strona: C

- 1: R. P. 15 Nittaw. Zamek miedzy Wendam á
- 2: Rugą.
- 3: R. P. 16 Seřwegen.
- 4: R. P. 17 Georgenburg. Zamek miedzy Afze=

- 5: radem á Linewardem.
6: R. P. 18 Lewburg.
7: R. P. 19 Afcheradt. Zamek y Contorftwo.
8: R. P. 20 Duneburg. Zamek y Contorftwo.
9: R. P. 21 Roffiten Landtfoitowftwo.
10: R. P. 22 Ludfen álbo Ludle. Klutz.
11: R. P. 23 Luden. Zamek sláchcíców s Platten=
12: burku.
13: Okrom iednego Zamku/ wżiſtkę tę
14: Lifflandcką ziemię **Krol** [!] Iego M. Polſki
15: ma. A Pánie Boże day/ żeby y tego zá po=
16: mocą Bożą/ á czuynością náſzą/ co nary=
17: chley Krol Iego M. doſtał.

18: Semigália teras Xięftwo.

- 19: Semigália Ziemicá leży mie=
20: dzy Liflandyją á Kurlándyją/ á ku Połu=

C

dniowi

strona: Cv

- 1: dniowi Litewſkie Xięftwo przyległo. A
2: teras ią s Kurlándyją/ oſwiecone á cno=
3: tliwe Xiążę/ Pan á Pan Gotthard Ket=
4: tler s przeirzenia Bożego/ A z łálki Iego
5: K. M. lennym právem trzyma
6: W Semigálſkiey Ziemicy álbo Xię=
7: ftwie żadnego Miáltá niemálz. Tylko ty
8: Zamki/ Klutze/ Contorftwá. Dwory/
9: Folwárki rozmaíte opuſzczam.
10: 1. Seleburg. Zamek y Klutz.
11: R. P. 2. Bausko álbo Bauſenborch. Za=
: (mek.

12: 3. Dobelein álbo Doblin. Zamek y

13: Contorftwo.

14: 4. Mitaw. Zamek.

15: **Kurlandia theras**

16: **Xięstwo.**

17: Kurlándy od Pułnocy Mo=

18: rze przyległo. Ku Południu Zmodzka

19: Ziemiá. A iest teras Xięstwo Krolá Ie=

20: go M. Polfkiego/ iáko y Semigália len=

21: ne/ tho iest/ Krol I. M. polfki/ rć. rć. Pá=

strona: [C2]

1: nem/ y naywyfzłzã zwierzchnościã po

2: Pãnu Bogu thych Xięstw iest. A Xiążę

3: tich xięstw iest/ I. K. M. Hołdownikiem

4: lennym. A Pãnie Boże day/ iżeby zná=

5: mienite wielkie Xięstwo Litewfkie/ s fła=

6: wnã od wieków Koronã Polfkã/ ied=

7: ność brãterskã co narychley wzięło. A

8: iednoftáinã mocã pomagáli fobie wier=

9: nie tãkowych drogich kãmieni fzucać: ku

10: ćci y chwale Bożey/ y ku wiekuiftey zobo=

11: polney sãwiewe fãmych/ y potomków ich.

12: A thy fã Miãftã/ Zamki/ Con=

13: torftwã/ klucze/ okrom Dworow Fol=

14: wãrkow/ w Kurlandckim Xięstwie.

15: 1. Newburg. Zamek ná Litewfkiey grã=

⋮ (nicy

16: 2. Frawenburg. Zamek.

17: R. P. 3. Schruden.

18: 4. Hafenpot. Zamki.

19: 5. Durbin.

20: 6. Grubin Klutz. Przisłucha teras iáľno

21: oświeconemu/ á prawie świętobliwemu

D ij

Panu

strona: [C2v]

1: Pánu á Pánu Woiciechowi/ z Láľki Bo=

2: żey Mágrabi Brándęburľkiemu/ Xiążę=

3: ćiu Prufkiemu/ rć. rć. memu miłościwe=

4: mu Pánu y dobrodzieiowi. Któremu

5: Pánie Boże day to wzyľtko/ o co twey

6: świętey miłości żáda. A racz iego ferce

7: miłościwe náprzećiw mnie wiernemu

8: ftárodawnemu słudze wzbudzić.

9: 7. Alswangen. Zamek.

10: 8. Winda. Miáľto y Zamek/ y Contor=

11: łtwo byľo

12: R. P. 9. Goldingen. Zamek/ y niemáľty Po=

13: wiát álbo klutz.

14: 10. Sabel álbo Zabel. Zamek.

15: 11. Candaw. Zamek y Klutz.

16: 12. Tuckum. *Zameck* [!] .

17: Artzibiskupstwo Riczkie.

18: Arcybiskupstwo Rickie/ Krolo=

19: wi iego M. Polskiemu rć. ze wzyľtkimi

20: Miáľty/ Zamkámi/ Kluczámi/ Stáro=

21: łtwy/ Contorłtwy/ Dworámi/ Folwár=

22: ki rć. przysłucha. A tego Páńłtwá imie=

nim

strona: C3

1: nim Krolá iego M. Iáľno wielmożny

- 2: Pan á Pan Ian Chotkiewicz/ Pan ná
- 3: Skłowie y Bichowie. Stárofta Xięft=
4: wá Zmodzkiego/ naywyfzły Márłzalek
5: wielkiego Xięftwá Litewfkiego/ wielki
6: Hetman Liflandcki. Plótelſki/ y Telfzow=
7: ſki dźierzáwcá/ Adminiſtrátorem ieft.
8: **Pánię [!]** Boże day we fzczeńſciu
9: ná czáfy dłuęie.
- 10: R. P. 1. W Rydze murowány Dwór/ **gdźię [!]**
11: Arcybifkup kiedy bywał w Rydze/ mie=
12: ſkiwał.
- 13: R. P. 2. Vxul. Zamek nád Dźwiną/ cztery mile
14: od Lenwárdá/ á dwie od Kirchholmu.
15: A ty też dwa Zamki nád Dźwiną leżą.
16: R. P. 3. Kockenhauſz. Miaſto y główny Ar=
17: cybifkupſtwá Zamek był.
18: R. P. 4. Creutzburg.
19: R. P. 5. Landon. Zamki.
20: R. P. 6. Sefwegen.
21: R. P. 7. Schaneborg.
22: R. P. 8. Fillack álbo Márienhaufen.

C iij

Zamek

strona: C3v

- 1: Zamek leżący przy gránicy Moſkiew=
2: ſkiej ná leźierze. Do tego zamku/ ieft **dłu**=
3: **di [!]** Zbalk álbo Drzewá ſkládánego moſt/
4: bes palów. Thego moſtu częſci niektóre
5: może poſpołu ná noc/ álbo gdy thego ieft
6: potrzebá zwieſć.
7: R. P. 9. Serben álbo Seruen. Zamek.

- 8: R. P. 10 Konnenburg. Główny Zamek/ á
- 9: otworzyfte Miálteczko.
- 10: R. P. 11 Smilten. Zamek od Mołkwy złu=
- 11: piony/ y do gruntu wypalonj. Pufto ftoi.
- 12: R. P. 12 Lemzel. Ty dwa Zamki przysłuchá=
- 13: (ły
- 13: R. P.13 Treiden. Xiążęciu Chrystophowi.
- 14: R. P. 14 Cremon. Zamek Capitulny.
- 15: R. P. 15 Somel álbo Sántzel. Zamek ná
- 16: Rycką Dziekáníyą.
- 17: R. P. 16 Dalen. Ná Proboftwo.
- 18: R. P. 17. Wanfel. Dwor Xiążęćią [!] Chrystophá
- 19: był. Dwie mili od Lemze ku Wendzie.
- 20: R. P. 18 Salis. Dwor Xiążęćia Chrystophá
- 21: też był/ dziewięć mil od Párnawy
- 22: ku Rydze.

Zamki

strona: C4

1: **Zamki ślácheckie pod I. K. M.**

2: **Polskim/ rć. w Arcybiskup=**

3: **ftwie Rickim.**

- 4: R. P. 1. Nochróffen. Od Lemzy trzy mile/ A
- 5: cztery od Pirkolá.
- 6: R. P. 2. Roßenbeck.
- 7: R. P. 3. Mayan.
- 8: R. P. 4. Pirkel. Otow von Vngern 3. mile od Salis.
- 9: R. P. 5. Roppe.
- 10: R. P. 6. Nabbe. Od Lemzy dwie mili/ ku Ry=
- 11: (dze.
- 11: R.P. 7. Erle.

- 12: R. P. 8. Berfon álbo Berzce.
13: To ofobliwe Pánftwo Pánie Boże
14: day/ ízeby Iego K. M. wierne było/ íákořz
15: ieřt. A I. K. M. o nim/ íáko Chrzeřćíán=
16: řki á Rycerřki Krol/ pilną pieczę s řwá
17: wierną rádą miał. Bo o te řie ták okrutnj
18: Mořkwićin/ íáko odmienny Szwed pil=
19: no řtáríá/ íákoby ie požrzeć mogli. A ták
20: Pánie Boże day I. K. M. z wierną Rádą
21: iego/ czuinořć w tey mierze. A day vzná=
22: nie wřzyřtkim nieprzyřiacielom.

C iiij

Biskupřtwo

strona: C4v

1: Biskupřtwo Derptskie.

- 2: 1. Falckenaw. Klastor známienity od
3: Mořkwy wypalony. Puřto ftoi.
4: † 2. Derpt. Miářto y Zamek tego Biskup=
5: řtwa głowne.
6: † 3. Werpech. Zamek.
7: † 4. Kyrrempc. Zamek.
8: † 5. Olenthorn álbo Detorn.
9: † 6. Newhaus.
10: † 7. Odenpel. Stáry Zamek.

11: W tym Biskupřtwie

12: řlacheckie Zamki.

- 13: † 1. Olzen.
14: † 2. Canelicht.
15: † 3. Rauden.
16: † 4. Cunctal álbo Rogental.
17: Then przysřuchař řláchćicom s Tizen=
<http://rcin.org.pl>

18: haufen.

19: To wżyftko Pánftwo/ okrutny. Mo=

20: fkwicín pośiadł/ y niesłycháne w nim

okrućień=

strona: D

1: okrućieńftwo ták nád Męłzczyzną/ iáko

2: Białymi głowámi/ Wdowámi/ Mężat=

3: kámi/ Pánnámi/ y dziatkámi/ náprzećiw

4: Pánu Bogu ftroył. A ták czás by fie nam

5: ocućić/ á themu okrutnikowi niewinny

6: lud/ bráćią náfzą/ z rąk iego krwáwich zá=

7: pomocą Bożą/ á zgodą iednoftáiną wyr=

8: wáć. Kthóry bogoboyny vczynek Pan

9: Bog wdziecznie przyimie/ y fám tám wo

10: dzem będzie. A nam y potomkom v ro=

11: zmáithych narodow náfzym/ prze zeń

12: wiekuiftą Chrześciáńfką sławę ziedna=

13: my.

14: **Biskupftwo Kurlandckie.**

15: **Ty Zamki przysłucháią**

16: **ku niemu.**

17: 1. Pilten.

18: 2. Edwálen. Ná Proboftwo Kurlánd=

: (ckie

19: 3. Hafenpot. ty dwa Zamki były.

20: 4. Angermunde.

21: 5. Dondangen.

22: 6. Newhaus.

23: 7. Amboten.

strona: Dv

1: Thy siedm Zamkow/ Iáfnó oświecone=
2: mu/ Pánu á Pánu Magnufowi z łáski
3: Bożey Krołowicowi Duńkiemu/ Nor=
4: weyfkiemu/ Wandálkiemu/ y Gockie=
5: mu. Xiążęćiu Slefwickiemu/ Holften=
6: Ńkiemu/ StirmarŃkiemu y DytmarŃkie=
7: mu. Bifkupowi Ozelfkiemu/ Wiekieckie
8: mu/ y Kurlandckiemu przysłucháią.
9: Liflándckie tedy PańŃtwo ty wżyŃtki
10: Ziemice/ Powiáty/ ContorŃtwá/ Land=
11: foitowŃtwá/ klucze/ MiáŃtá/ Zamki/ Ar=
12: cybifkupŃtwá/ BifkupŃtwá/ Dwory
13: wyżŃzey opifáne zámýkáło w łobie. A
14: było tego PáńŃtwá/ á mogę názwác Kro
15: leŃtwá wzdłuż/ dziewięćdziesięć y pięć
16: mil. A wżerz poczytáiąc z Morzem te=
17: mu PáńŃtwu przysłucháiącym máło có
18: mniey. Od WŃchodu Słóńcá grániczy
19: z MoŃkwą. A od Zachodu morzem
20: z Gotlándyią. Od Południá z Litwą y
21: z Zmodźią/ y nieco ku zachodu s Prufy.
22: Od Pułnocy Morzem álbo odnogą
23: Morfką s Swecią y Filándyą. A Pánie
24: Boże day iżeby Iego K. M. zá thym

znamie=

strona: D2

1: známienitym przyŃtępem/ łam s łwemi
2: poddánymi tho páńŃtwo wżyŃtko s po=
3: mocą Bożą/ á náłzą czuynością/ opá=

- 4: nował. O co wżycy Páná Bogá
- 5: prośić vřtávicznie mamy. A fámi lie
- 6: teź do thego z iednořtáyną wolą y mo=
- 7: cą mamy mieć. Amen áby lie ták řtáło.
- 8: A ma to Pánřtwo w łobie poczytá=
- 9: iąc głowne Zamki z niźłzými po=
- 10: řpołu/ podług mey wiádo=
- 11: mości řto y dźwieńć
- 12: Zamków/ okrom
- 13: Miařt.
- 14: Tribue Domine fuceřřum & orname
- 15: řapientia.
- 16: M. Q. D. R.
- 17: grafika